

Romano hangos

10.

ROMSKÝ HLAS – ČTRNÁCTIDENÍK ROMŮ V ČESKÉ REPUBLICE

ROČNÍK 11 • ČÍSLO 22 • VYŠLO 15. PROSINCE 2009

zprávy

PRAHA – Naše redakce zjistila, že Česká správa sociálního zabezpečení (ČSSZ) v tichosti začala vyplácet odškodnění podle zák. 261/2001 Sb. za ukrývání během 2. sv. války pro osoby ohrožené na životě rasovými zákony. Vyplývalo to z rozhodnutí Nejvyššího správního soudu. Podle něj důkazní prokazování oprávněnosti odškodnění dle zákona bylo nesprávné, protože bylo prokázáno, že jakákoliv osoba romského původu, narozená před rokem 1943 neměla šanci na přežití, pokud se neukrývala. Doporučujeme neúspěšným žadatelům, aby zaslali novou, upozorňující žádost na ČSSZ s dotazem, jak a kdy bude vyřízena.

PRAHA – Bývalý náčelník generálního štábu armády Jiří Šedivý se domnívá, že přítomnost neonacistů v armádě i u policie je celospolečenský jev: „*Ti lidé mají rádi pořádek, smysl pro povinnost, kázeň a uznávají komunikaci formou rozkazu. To patří k jejich kultuře, kterou vyznávají. Své vzory pak bezduše nacházejí v jednotkách SS.*“ Ministr obrany však říká: „*S neonacisty v armádě zametu!*“

PRAHA – Ida Kellarová vydává nové CD Desideria Duždy, skupiny Jazz Famelija a hostů – Aven bachtale (Indies Scope Records, 2009. Více na www.kellarova.com).

OSTRAVA – Organizátoři festivalu Modré dny, který se každoročně koná ve Žďáru nad Sázavou, zřídili spolu s Českou spořitelnou zvláštní konto pro Natálku. Tématem letošního festivalu byl rasismus. Lidé mohou nyní přispívat na účet číslo 339 555 339/0800. (kh)

Kocáb a Havel nadělovali ceny Gypsy Spirit

Cena pro Muzeum romské kultury.

PRAHA – V architektonicky zajímavě uspořádaném centru Pražská křižovatka se 1. prosince uskutečnilo první slavnostní předávání cen Gypsy Spirit. Případly těm, kteří se u nás snaží zlepšit situaci Romů.

Ceny vyhlašuje ministr pro lidská práva Michael Kocáb, záštitu nad akcí převzal a porotě předsedal Václav Havel a eurokomisař Vladimír Špidla.

Ceny předávaly mj. kardinál Miloslav Vlk či Magdalena Vašáryová. Na této akci, zaměřené na téma, jenž celá společnost neví, jak jednat, byly zajímavé a významné dvě věci: Akce se uskutečnila v mis-

Bývalý prezident i rocker chtějí povzbudit aktivní romské osobnosti.

Foto: Jana Horváthová

tě, které je již tradičně vyhrazeno setkáním disidentů, Fóru 2000 s diskusí k závažným globálním problémům, tedy v místě spojeném se jménem Václava Havla. Tím nepochybně chtěl ministr Kocáb a další organizátoři akce říct, že při řešení problematiky spojené s Romy upřednostňují řešením humánní ve stylu Václava Havla, a Romové se k takovému řešení hlásí.

Druhou povzbuzující věcí bylo, že se udílení cen účastnil sám Havel, kardinál Miroslav Vlk a poslankyně slovenského parlamentu Magda Vašáryová, tedy nesporné morální autority. Svou přítomností dali najevo, jakému způsobu řešení dávají před-

nost, a vyslali tím všem občanům země jasný signál na čí straně stojí. Tímto činem udělali více než dokáží mediální akce proti rasismu.

Cílem celé akce nepochybně bylo oceňování lidí, kteří v práci pro emancipaci Romů dosáhli dobrých a konkrétních výsledků a předpokládalo se, že tento čin vyšle i určité poselství do společnosti, jak lze úspěšně v této emancipaci pokračovat. To se teprve uvidí. Ale byla-li tímto prvním udělováním cen Gypsy Spirit započata i tradice tohoto, pak lze doufat a očekávat, že všechny tyto cíle budou postupně naplněny.

Pokračování na str. 3

z obsahu

Vzpomínáme...

Andrej Pešta, Arana Mertlová

strana 2

Jak slaví Romové Vánoce

Jeden talíř navíc pro ty, co zemřeli

strana 4, 5

Aleš Hyvnar o Ashwaq

Arabština + styl Pünoci = Al-Yaman

strana 6

Perla z Dělnické strany

Podvádí, ale chce do parlamentu?

strana 7

Eva Polyaková: Pomáhat druhým, to mě hřeje u srdce

Kromě češtiny, slovenštiny a romštiny se Eva Polyaková domluví i maďarsky. Řadu let se věnuje terénní sociální práci přímo „v první linii“ brněnského ghetta. Začínala v SRNM. Nyní je zaměstnankyní sdružení Romodrom (www.romodrom.cz), které se terénní sociální práci zabývá v řadě odboček, fungujících po celé republice.

Přechod z maďarského do českého jazykového prostředí asi dá dost zabrat. Jak jsi to zvládala?

Když jsme tady koupili baráček, začátky byly těžké. V češtině jsem se začala orientovat až po čtyřech letech. Kolikrát jsem chtěla zpátky. Pak se mi narodila dcera, mluvila jsem na ni mateřským, tj. maďarským jazykem. Nastoupila do

školy, a já s ní začala komunikovat česky. Jak začala chodit do školy a zkoušela abecedou, zdokonaľovala jsem se s ní. Když už jsem si byla češtinou stoprocentně jistá, začala jsem chodit na rekvalifikační kurzy, a to i na pedagogické fakultě díky Emě Štěpařové. Následovala práce na Základní škole 28. října a na ulici Stará.

Na těch základních školách jsem jako asistentka pedagoga byla spokojená, oni se mnou taky. Děcka si na mě zvykli, vytvořila jsem si tam autoritu. Vždycky jsem je naváděla, aby si vytvořily budoucnost jinou než rodiče, z nichž někteří zůstali negramotní. Říkala jsem, že mají na víc než jen vystudovat základní školu. Cpala jsem jim do hlavy – co z toho budeš mít, když vyjdeš

školu, budeš nezaměstnaný a půjdeš na pracák?

Cítila jsi někdy třeba odpor od rodičů žáků, které jsi chtěla ovlivňovat? Vyčítali ti, že stojíš na straně školy?

Ani ne. Ale rodiče si možná ani nechtějí přiznat, co jejich děcka dělají. Mají tušení, ale nechtějí si to přiznat. Já bych na jejich místě zakročila. Říkají – moje dítě né, ono takové není. Ale musí se zamyslet nad tím, co to obnáší. Když vidíš malé děcko, jak fetuje, tak mně zůstává rozum stát. Vytvořila jsem si autoritu nejen u děcek, ale i u některých 18letých. Sedla jsem si s něma třeba hodinu, vykládali jsem o vzdělání, o budoucnosti, k čemu to vede, plusy, minusy, všechno. Někteří si dali

říct, jini jen odkývli, že mám pravdu a taky si to přiznali, ale nejdůležitější co by oni potřebovali je zájem vlastní rodiny.

Co s tebou udělal přechod přímo do terénu?

To už bylo v rámci SRNM a pak sdružení Romodrom, v němž pracuju doteď. Když jsem se ucházela o místo terénní sociální pracovnice, ptali se mě, jestli vím do čeho jdu. Pak jsem pochopila, proč.

Přinesla krize nějaké změny do tvé práce?

Jistě, hospodářská krize pozici řady lidí zhoršila. Ale co se týká sféry, kam spadá terénní sociální práce, vidím tady změnu k lepšímu, situ-

Pokračování na str. 7

zaznamenali jsme

PRAHA – Ultranacionalistická Národní strana se rozpadá. Její šéfka Petra Edelmanová rezignovala už v říjnu. Po ní rezignovali další tři členové zemské rady. Strana se nachází v těžké krizi. Hra na moderní populistickou stranu s mediálně provokativními záměry ve společnosti přece jen nezabrala.

KOŠICE – Ivan Mikloš, poslanec opoziční Slovenské demokratické a křesťanské unie prohlásil, že volby do krajů byly zkorumpovanější než ty v Afghánistánu. Autobusy svážely Romy z osad přímo do volebních místností. Za hlas se platily tři až čtyři eura. Kupování hlasů měli na svědomí kandidáti na župany Ficova Smeru (kh)

BRNO – Středisko Drom seznámilo 15. prosince novináře s rozbíhající se projektem Terénní programy pro Brno. Drom hodlá navýšit počty terénních pracovníků, kteří jsou v přímém kontaktu s klienty v brněnských sociálně vyloučených romských lokalitách. Cílem projektu je pomoci klientům osamostatnit se od sociální podpory. Uvedla to Kateřina Burešová, manažerka projektu. Konference se zúčastnili zástupci Dromu, sdružení IQ Roma servis a statutárního města Brno.

PRAHA – Romové, Sudetští Němci a Němci v České republice – aktuální stav. Tak zněl název diskusního setkání, na němž svoje příspěvky přednesli 18. listopadu 2009 v Domě národnostních menšin Irene Novaková, předsedkyně Kulturního sdružení, Hans Mattis, předseda regionálního Svazu Němců a Karel Holomek, předseda Společenství Romů na Moravě. Šéf SRNM zde vystupil s příspěvkem Zlo má jen jednu tvář, z nějž přineseme výňatek v příštím čísle. (pp)

Čerchmanti v Rockbaru Mardan

HODONÍN – Pobočka SRNM v Hodoníně uspořádala 5. prosince mikulášskou besídku. Zavítalo na ni 47 dětí a 32 rodičů. Akce se uskutečnila v Rockbaru Mardan. Prostory zapůjčil majitel Miroslav Daniel zdarma, za což děkujeme. Za sponzorský dar, který jsme využili při besídce, děkujeme Rostislavu Kroščenovi z Bohumína. **Text a foto: Hana Vašková**

Poděkování

Romské středisko Drom děkuje za spolupráci při organizování Mikulášské besídky pro děti navštěvující naše středisko Daně Teinitzer-Šarköziové, Jiřímu Houdkovi, knězi

Janovi z farnosti Křenová, Zdeňce Křupalové, střední škole Charbulova, Josefu Vaškovi, Jitce Lenártové, Hedvice Königové a Michalu Petráčkovi. **Miroslav Zima**

Vzpomínáme:

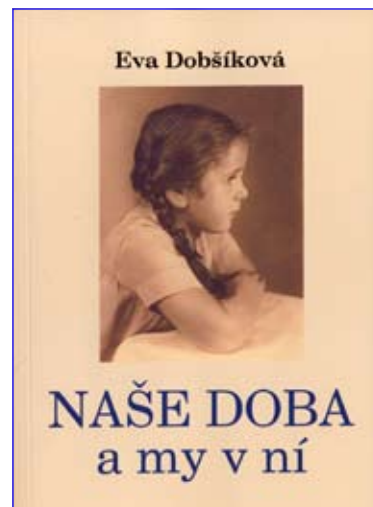
Počátkem prosince zemřel v Borové u Letovic, ve svém domě, pan Andrej Pešta, známý v romských kruzích pod přezdívkou Korádo. Vyznamenal se prací pro Romy v době existence Svazu Cikánů-Romů v Brně v letech 1968–1973, zejména prací s mládeží. Blíže se o jeho životě, nepostrádajícím dobrodružnou povahu, dočtete v jeho medailonu (Romano džaniben, říj 2007) od Karla Holomka a v rozhovoru, který s Andrejem Peštou pořídila Milena Hübschmannová. Čest památce Andreje Pešty.

Dne 25. listopadu zemřela v Českých Budějovicích známá výtvarnice a ochránkyně práv Romů paní Arana Mertlová. Byla též spolupracovnicí RH. Pro budějovické Romy platila paní Arana za „beranidlo“, které Romové nasazovali při jednání s místními autoritami při prosazování jejich požadavků. Bůh nám odpusť ten drsný výraz pro tak subtilní ženu, jakou paní Arana byla. Tato role jí však byla ke cti. Čest její světlé památce!

Karel Holomek

Eva Dobšíková o krušné době

BRNO – V knihkupectví Academia se 3. prosince uskutečnilo setkání s Evou Dobšíkovou a její knihou Naše doba a my v ní. „*Moje kniha vypráví o lidech generace, která se narodila ještě před válkou a prožila své životy v době opravdu pestré. Já a moji příbuzní u nás i v Rakousku si užili navíc i židovský úděl. Většina příbuzných jej nepřežila,*“ uvedla k tomu Eva Dobšíková. Ukázky z knihy přečetl Vladimír Fux, knihu představil Jiří Sedlák

Dušan Krátký

Masarykova demokratická akademie (www.masarykovaakademie.cz).

Ombudsman se rozhlédl po „Ščukově“ střední škole v Brně

BRNO – Střední odbornou školu managementu a práva, přezdívanou v Brně také jako „Ščukova škola“, navštívil 1. prosince ombudsman Otakar Motejl. Privítali ho pe-

dagogové školy Petr Kotiš a David Ščuka, pak už následovala beseda s asi třicítkou studentů. Otakar Motejl hovořil o podnětech souvisejících s romskou tematikou, s nimiž

se lidé na jeho úřad obracejí. Vysvětloval také studentům, v čem se na něj obrátit mohou a jaké záležitosti mu už nepřísluší.

Text a foto: pp

PHUNDRADO DROM, BUT BACHT SASŤIPEN TUMENGE ANDRO NEVO BERŠ 2010!
ZAMĚSTNANCI MUZEA ROMSKÉ KULTURY VÁM PŘEJÍ ŠŤASTNÝ NOVÝ ROK 2010!

K přání Muzea romské kultury se připojuje i Společenství Romů na Moravě včetně redakce Romano hangos.

(kh)

Kocáb a Havel nadělovali v Praze ceny Gypsy Spirit

Dokončení ze str. 1
První kategorií byly nevládní organizace a nominováni byli:
Český západ, sdružení které realizuje v Dobré Vodě na Toužimsku např. zřizuje textilní a keramické dílny a snaží se do činnosti zapojovat Romy.
IQ Roma servis z Brna, který poskytuje sociální a právní poradenství.
Sdružení Romea provozující server poskytující zpravodajství o Romech. Vítězem se stal Český západ.

Druhou kategorií byla společnost – firma. Nominováni byli:
Český rozhlas a jeho internetové stránky Romové v ČR.
Ekoltes, firma z města Hranice, který provozuje činnosti, v nichž se mohou uplatnit méně kvalifikovaní pracovníci a naučit se standard-

ním pracovním návykům ve svém zaměstnání.
Muzeum romské kultury v Brně. Vítězem se stalo Muzeum romské kultury.

Třetí kategorií byly mimoškolní vzdělávací aktivity zaměřené na romskou mládež. Nominováni byli:
Asociace debatních klubů, která až dosud uskutečnila 123 soutěžních debat, kterých se pravidelně účastní 25 až 30 debatujících. Debaty se pohybují v okruhu mezilidských vztahů zaměřených na vztahy mezi romskou minoritou a majoritou
Dokumentární film Roma Boys o problematice romské homoseksuality
Základní škola Svitavy-Lačnov v níž je třetina romských žáků. Škola

se věnuje mimoškolním aktivitám. Vítězem se stala škola Svitavy-Lačnov.

Čtvrtá kategorie oceňovala jednotlivce. Nominováni byli:
Ladislav Goral, zakladatel romistiky na UK a pracovník kanceláře Rady pro národnostní menšiny.
Lýdia Poláčková z Ostravy, která se zabývá zdravotní péčí v romské komunitě.
Jan Rác ze Zlína je autorem mnoha projektů, které seznamují společnost s Romy, pořádá putovní výstavy po celé republice, věnuje se publicistice a přednáškové činnosti. Cenu obdržel Ladislav Goral.

Pátou kategorií byl oceňován čin roku. Nominováni byli:
Dětská jednotka intenzivní a resuscitační péče fakultní nemocnice v Ostravě pod vedením MUDr. Michala Hladíka, a to za příkladnou péči věnovanou popálené Natálce z Vítkova
Martin Turták za záchranu života invalidní vozičkářky, kterou vytáhl z hořícího automobilu
Popáleninové centrum fakultní nemocnice v Ostravě pod vedením primářky MUDr. Zdenky Crkvenjaš, které zachránilo popálenou Natálku tím, že provedlo spoustu operací mimořádně odborně. Oceněna byla Dětská jednotka intenzivní péče v Ostravě. Všem vítězům i nominovaným patří naše poděkování a úcta.

Karel Holomek

Foto: Jana Horváthová

Karel Holomek předává jednu z cen Ladislavu Goralovi.

Farář David Dudáš a Miss Roma Evropy Tereza Zámková.

Pohled na shromážděné v chrámu Pražské křižovatky.

Proti půjčkám, které zbavují Romy střechy nad hlavou...

Argo, společnost dobré vůle Zlín realizuje dlouhodobý projekt terénních prací v romských lokalitách ve Zlínském kraji. Financuje ho Evropský sociální fond prostřednictvím Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost a státním rozpočtem ČR prostřednictvím MPSV ČR.

Romové, kterým se věnujeme, oproti majoritě nemají perspektivu, že by se jejich životní podmínky brzy změnily. Nejsou pracovní místa pro nekvalifikované síly. Státní programy rekvalifikace jsou nepromyšlené a chaotické. Obce mají nedostatek sociálního bydlení, protože veškerý bytový fond byl zprivatizován a veřejná správa, která je volena občany a je její povinností zabezpečovat jejich potřeby, ne-

vzala na vědomí, že v naší společnosti budou stále lidé, kteří nebudou mít finanční prostředky na pořízení vlastního bydlení nebo drahého podnájmu.

Většina Romů a také někteří občané z majority se v současné situaci neumí orientovat a dostávají se do stále větších problémů a dluhových pastí vlivem jejich životních podmínek, nesolidních věřitelských společností, které využívají bídy a deprivace těchto lidí. Nabízejí jim různé tzv. „výhodné půjčky“ s tím, že dopředu vědí, že si takového dlužníka zavazují, aby jim po celý život splácel a ony mají zajištěn příjem na dlouhá léta. V naší zemi se tento nešvar neustále rozrůstá a zaměřuje se na nejchudší skupiny našeho obyvatelstva.

Denní činnosti terénních pracovníků jsou proto složitější a předpokládají znalost prostředí. Musí respektovat odlišnosti romské mentality, získat si u klientů důvěru. Od dubna 2009, kdy jsme začali projekt realizovat, máme v evidenci 165 klientů včetně dětí. Vyřešili jsme 34 zadlužení, našli zaměstnání pro 9 uchazečů a pro 1 klienta zabezpečili rekvalifikační kurz. Pro 4 klienty našli vhodné bydlení. Mimo těchto činností terénní pracovníci vytvořili nepočet úředních listin a osobních asistencí s klienty při jednání na různých institucích. Jednotlivé úspěchy nás zavazují pokračovat v započaté práci a cílem je zlepšování životních podmínek našich klientů.

Božena Kalinová

ARGO, společnost dobré vůle, Zlín

Gratulujeme k osmdesátinám Karlu Hájkovi z Liberce

Dechové, taneční, swingové, divadelní orchestry, country skupiny, lidové soubory nejen v Liberci, tam všude muzicírují žáci Karla Hájka, učitele liberecké LŠU (ZŠU). I já patřím mezi ty, kteří své základní hudební vzdělání získali v této škole. Vracím se do vzpomínek, kdy jsem si ráno ke školní aktovce přibalil střídavě futrál s houslemi nebo trombonem. Na chodbě školy v tehdejší Ludmilině (Palachově) ulici jsem se pak těšil, až na mě přijde řada. Techniku houslové hry a přednes jsem získal u Dalibora Krupky, trombon jsem studoval ve třídě Karla Hájka. Ten ale kromě trombonu vyučoval také hru na violu a kontrabas. Nezapomenutelné byly korepetic s jeho klavírním doprovodem. Už tenkrát jsem obdivoval pohotovou orientaci v klavírním partu a cit,

s jakým mi napovídal výraz skladby. Ostatně cit, muzikalita, znalost technických, rozsahových a barevných vlastností instrumentů, umocněná navíc schopností hrát na více nástrojů, akceptace stále nových hudebních trendů, harmonizací a rytmů mu dovolily nejen rozumět hudbě a žákům jako jednotlivcům, ale působit i na půdě orchestrální. Pro žákovský orchestr psal partitury. Rozpáral filmové melodie, světové hity a upravil je pro nás, tenkrát děti, aby nám dal pocítit, že nástroj nejsou jen nezázivné stupnice a etudy; posunul nás tak do role velkých muzikantů.

Pozoun jsem uplatnil nakonec ve vojenské posádkové hudbě, v dechovém i tanečním orchestru. Mohu říci, že v době mých hudebních studií jsem měl ohromné štěstí na vzdě-

lavatele, kteří byli nejen vynikajícími učiteli, muzikanty, ale současně ušlechtilými osobnostmi a kolegy. Karel Hájek, Hanuš Rulík, Vladimír Hrdina, Dalibor Krupka. Právě první z nich, Karel Hájek, mi vnučil moji budoucí orientaci. Připravil mě ke konkurzu do divadla, kde jsem pak strávil ve smyčcové sekci 25 let, ale i ke zkouškám na konzervatoři. Když jsem se za nějaký čas sám stal učitelem LŠU, přijali mě, mladého Cikána, mezi sebe, nabídli tykání, byli mi vzory a kolegy v pravém slova smyslu. Karel Hájek je liberecká hudební osobnost, zaslouží si pozornost, uznání a kromě zdraví a rodinné pohody mu k jeho osmdesátinám slovem „děkuji“ vyjadřuji svůj celoživotní obdiv.

Dušan Kotlár

Primáš cimbálové muziky, Liberec.

co na to naše právníčka?

Kdo všechno může ovlivnit způsob, jakým probíhá exekuce?

Exekutor, kterému návrh na exekuci došel, požádá exekuční soud do 15 dnů ode dne doručení návrhu o pověření k provedení exekuce. Pokud je návrh na nařízení exekuce nesrozumitelný, neurčitý nebo neobsahuje předepsané náležitosti, běží patnáctidenní lhůta ode dne doručení opraveného a doplněného návrhu /§ 44/ exekučního řádu.

Exekuční soud do 15 dnů od doručení vydá usnesení, jímž exekuci nařídí a pověří exekutora jejím provedením. V usnesení soud neurčuje způsob provedení exekuce a je tedy na exekutorovi, aby podle okolností vybral vhodný způsob. Tomu předchází ze strany exekučního soudu přezkoumání, zda jsou splněny zákonem stanovené předpoklady pro její nařízení. Na tomto místě je vhodné připomenout, že na rozdíl od nařízení výkonu rozhodnutí podle části páté občanského soudního řádu, kde oprávněný se sám musí rozhodnout pro určitý způsob provedení výkonu rozhodnutí, poskytuje exekuce exekutorovi volbu z přípustných způsobů. Při exekuci je proto větší pravděpodobnost úspěchu vymáhání přiznaného práva.

Usnesení o nařízení exekuce se doručí oprávněnému a povinnému do vlastních rukou. Občanský soudní řád stanoví, že nezastihne-li doručující orgán adresáta písemnosti, písemnost uloží a adresátovi zanechá vhodným způsobem výzvu, aby si písemnost vyzvedl. Nevyzvedne-li si adresát písemnost ve lhůtě 10 dnů ode dne, kdy byla připravena k vyzvednutí, považuje se písemnost za doručitou posledním dnem této lhůty, i když se adresát o uložení nedozvěděl.

Je proto nezbytné věnovat potřebnou pozornost doručované poště a nespokojovat se s pouhým zjištěním, že osobně doručeno nebylo, protože náhradní doručení uložením umožňuje zahájení běhu lhůt k podání oprávněného prostředku a po jejich marném uplynutí není později možné uplatňovat námitky, které bylo možno uplatnit v rámci odvolací lhůty.

Proti usnesení o nařízení exekuce je přípustné odvolání, v němž nelze namítat jiné skutečnosti než ty, jež jsou rozhodné pro nařízení exekuce. K ostatním skutečnostem soud nepřihlédne a nařízení exekuce potvrdí. Úspěšné není ani odvolání, které neobsahuje skutečnosti rozhodné pro nařízení exekuce nebo neobsahuje žádné tvrzené skutečnosti. Takové odvolání soud odmítne. Naopak je třeba namítat všechny okolnosti, které svědčí o tom, že nejsou splněny podmínky pro nařízení exekuce, tedy zejména okolnosti týkající se obsahu usnesení o nařízení exekuce a samozřejmě vždy i skutečnost, že uložena povinnost již byla splněna.

JUDr. Ludmila Krátká

Autorka je advokátka (AK Příkop 2a, Brno, e-mail: ludmila.kratka@seznam.cz, tel.: 731 479 587).

Ne, neobávejte se, v prosinci už žádnou politiku. Ptáme se raději:

Co byste na Vánoce nejraději našli pod stromkem? A dodržujete romské zvyky?

David Šarišský

Pracovník sdružení IQ Roma servis (www.iqrs.cz) v Brně.

Nic moc nepotřebuju, hlavně zdraví svým dětem, manželce, rodině a všem známým. Pohodu a klid, na které se celý rok nedostalo. Možná větší byt, ale to už se mi asi do Vánoc nestihne splnit ☺. Žádné speciální tradice nemáme, jen hodně jídla (kapra nejíme), návštěvy rodin a známých, pohádky a dárečky pro děti. Ale moment, přece jen jedna tradice tady je – vyhrazujeme jeden talíř s jídlem pro zesnulé.

Štefan Tišer

Předseda SRNM Plzeňského kraje (www.srnmpk.cz).

Potěší mě jakákoli drobnost, i když v dnešní době hodně záleží na finančních možnostech, což je škoda. Vánoční svátky jsou především svátky pohody a klidu. A naše zvyky a tradice? Stejně jako u většinové společnosti, což je lití olova a ořechové lodičky věštící osud jednotlivců. Čistě romskou tradici představuje pečení makového nebo kakaového závinu zvaného šinga, který se připravuje asi týden před vánočními svátky. Místo kapra preferujeme řízek z vepřové krkovičky, zelí s masem a místo rybí polévky buď silnou zelňačku, nebo u mladších ročníků slepičí polévku. Vánoční stůl se musí prohýbat pod množstvím vybraných lahůdek a druhů masa, klobásami, domácí šunkou. Starší děti se učí od rodičů tyto zvyky přebírat, zvláště nejstarší syn od otce. Po štědré večeři se chodí přát rodičům, kteří většinou poté navštěvují půlnoční mši. Ostatní přecházejí k dalším příbuzným, až do rána se přeje a popíjí. V této činnosti se prakticky pokračuje až do Nového roku. Všem čtenářům přeji krásné a veselé Vánoce. Bud bachtale savorenge romenge bud sastipen mire jilestar. Tu menge savorenge palikerav lači karačoňa.

Klára Veselá

Advokátka, publicistka (www.lawears.cz), Praha.

Po všech těch létech, kdy jsem pod vánočním stromkem nacházela tu pruhovanou pyžamo (v dětství), vzdělávací a mravoučnou knihu (v adolescenci) a zlato (v dospělosti), vím, že existuje jen jeden dar, který má smysl pod stromkem najít. Je to veliké, chvějivé, mihotající se a blyštivé a jmenuje se to „miluju tě, láska“. Když to tam není, je jedno, co pod tím vánočním stromkem leží. I kdyby to byly cihly zlata, neleží tam vlastně nic...

Jan Mišurec

Mluvčí Sdružení obrany spotřebitelů (www.spotrebitele.info/o-sos/o-nas.php), Praha.

Nějakou hezkou knížku nebo kuchařku. Z romských zvyků žádné nedodržuji a je mi to líto. Od doby, co zemřela moje máma, která je dodržovala a dávala i od každého jídla trochu za okno mrtvým, tyto zvyky už nedodržuji, bez ní to už nemá kouzlo. Dávám jen jeden talíř navíc na štědrovečerní stůl, kdyby náhodou někdo nečekaně přišel... Jako dítě jsem si ale romské Vánoce užíval ve velkém a bylo to super. Mám je moc rád. Přeji všem hezké svátky a hlavně zdraví a boží požehnání v roce 2010.

Erazim Kohák

Filozof, sociolog, Praha.

Pod vánočním stromkem bohatě vystačím s pytlíkem křížal a trochou sušených hub. Zato kolem sebe bych rád viděl usměvavé tváře, snědé i bleďé svorně spolu, a slyšel hudbu k tanci pro ty mladé jako kdysi dávno, pradávně na Tři krále na Avenida George Washington v Santo Domingo. Ale to bylo dávno. Tak pro teď jenom to, co si podle Amose proroka přeje Bůh – ať spravedlnost se valí jako potok silný. Tehdy v Dominikánské republice jsme v mnohatisícovém davu tanečníků byli jediné dvě bílé tváře. Nevyšli jsme celý večer z kola, nikdo nám nespílal ani se nemračil – a nikdo nám nic neukradl. To jsme byli tak krásně mladí! Přeji zdraví, zdar a sílu Ducha svatého a také aspoň šest tisíc předplatitelů, kteří s předstihem vyrovnávají své předplatné.

Lucie Sharrii Oračková

Studentka SOŠ managementu a práva, Brno.

Ráda bych k Vánocům dostala kompletně vypracované maturitní otázky ze všech maturitních předmětů a ještě bych ráda zákaz státních maturit. Nu, napsala jsem si Ježíškoví, tak snad mi to splní. Mimochodem, nebyl by na škodu notebook ☺

Jiřina Somsiová

Vedoucí olomoucké odbočky SRNM.

Co by mohlo být pod stromkem? Dobrá kniha. Ráda čtu historii – českou, anglickou, francouzskou. Po celé vánoční svátky bych chtěla potkávat jen dobré, upřímné lidi. A tradice, které dodržujeme, to je kuba na oběd a večer kapr. Celá rodina po večeři přijede a do rána vzpomínáme.

Eva Dobšíková

Bývalá učitelka romských dětí z Brna.

Přiznám se, že romské vánoční zvyklosti neznám. Pod stromečkem si materiálního nepřeju nic. Ale přeju si, aby nebylo lidí bez domova, bez příštěší, bez pevné půdy pod nohama, bez spolehlivých vztahů. A to přeji nejen sobě, ale nám všem.

Nesmělé Vánoce

Rok co rok, se vždy opakuji. Vánoce. Je to pradávna tradice, která by se měla dodržovat. Ne každý člověk považuje tuto tradici za důležitou. Jen ti lidi, co cítí srdcem a umí milovat, si tuto tradici uchováli do dnešního světa. Dárky, láska, úsměv ve tváři co oči rozzáří... S tímto pocitem si lidi, rodina, kamarádi vyměňovali dárečky, co údajně přinesl Ježíšek pod vánoční krásný ozdobný stromek. Ve slově Vánoce má být především láska, rodina, pravda a upřímnost. Hlavní roli v této vánoční atmosféře hraje Ježíšek, který se narodil v chudém chlívečku, a lidi i zvířata mu nosili dárečky, které byly předané s láskou.

Každé Vánoce u nás doma v rodinném kruhu byly vždy tak fascinující a okouzluující. Tuto atmosféru jsem jako dítě milovala. Samozřejmě k Vánocům patří spousta dalších tradic jako zdobení stromku, pouštění skořápek ořechu, roz-

krájení jablka a mnoho jiných zvyků a tradic. Rodina byla vždy pohromadě, měli jsme si všechno odpuště, všechno zlo a hříchy. Všichni jsme vychutnávali tu jedinečnou atmosféru Vánoc. V dnešní době ale některým lidem finanční a ekonomické poměry nedovolují tento krásný, jedinečný svátek oslavit. U těch, co slaví, by se ale nic nemělo příliš přehánět: ani s dárky, ani s přezdobením stromečku! Vánoce nejsou o penězích nebo drahých dárcích.

Dobří lidi si váží skromného dárečku, který potěší a je darován s láskou. Plno lidí ale tyto svátky neuznává. Brání jim v tom odlišné náboženství a kultura.

Jako celá rodina jsme Vánoce uctívali a měli rádi. Vždy byly skromné a překrásné. Rok po roce se to vše ale měnilo. Nejen u nás v rodině, ale všude na světě. Vánoce už se změnil y v komerční rekla-

mu a lidi si jich pak neváží. Kdysi se stromky nezdobily, dárky za takové drahé peníze nekupovaly. Dřív byly Vánoce skromnější a přítom silněji prožívané...

Vánoce jsou jen jedny. Všimám si ale, že každý rok je jiný než předchozí. Ztrácí se to jedinečné kouzlo Vánoc, atmosféra, pohoda a klid. Vánoc by si měl každý člověk vážit, je to památka, která se uctívala a uctívat má.

Štěstí a radost, lásku a něhu,

ať vám přinese vánoční sen.

Vaše štěstí najdete na vločkách

sněhu,

ať šťastný je Váš Štědrý den.

Přeji všem čtenářům Romano hangos hodně lásky, štěstí, zdraví, úspěchu a tolerance.

Ať jste krásnější, veselejší, zamilovanější.

Veronika Kačová

Ladžangutno Karačoňa

Berš so berš, pes pale thovel o lav e Karačoňa. Ehin oda puraňi tradicija, savi pes maľinda te ľikerel pal o manuš. Na sako manuš le kaľa tradicia sar bari. Ča kole manuša, so šunen le jileha, the džanen te kamľarel, peske kaľa tradicija ľikeren dži andro adadžives. O darki, o kamiben, asaben pro muj, so le jakhen rozľabola. Kale šuneha peske o manuša, o fajti, o džene prečhivenas o darki, so andža o Devloro pre Karačoňa tel o šukares ozdobeno stromkos. Andro lav Karačoňa maľinel te avel o kamiben, e fajta, o čačipen, the phundrado jilo.

Hlavní rola andre kaľa karačoňakri atmosfera lel o Devloro, savo pes ul'ila andro čoro chlivkos, the o manuša the žvira leske ananas pherdo darki, save has leske dine le jilestar. Sako Karačoňa ehas kajsi fascinojuci the šukar. Andre fajtakro jekhetaniben kaľa karačoňakri atmosfera dikhavas rado, sar somas čhajorake.

Bizo pre Karačoňa pes thovel pherdo aver tradicija. Sar ehin te ozdobinel o stromos, te mukhel te džal o slupky khatar pendecha, abo te rozčinel e phabaj, the pherdo aver šukar tradicija. Mindar e fajta ehas

paš peste the maľinde peske savoro te odmukhel, the savore peske maľinde te lel andro jilo koľa karačoňakri atmosfera, so ehin pre Karačoňa.

Andre kaľa doba varesave manušenge nadžal vaš o love, kale kriterija, hoj te vazdel upre kada inepos. Nič pes našti prehaňinel, aňi le darkenca, the e Karačoňa nane pal o love abo kuč darki, aľe ča varesave manuša peske ľikeren lačho darkos, savo kerel radost'ia. Pherdo manuša kale inepa na len the aňi lenge tradicija. Terdžol lenge andro drom e Khangeri the etnicko kultura.

Sar somas čhajorake, the aver džene khatar miri fajta e Karačoňa lahas the dikhahas len rado. Furt ehas lačhe the šukar. Berš so berš

pes oda savoro pal'is lelas avres. Na ča ke amende khere, aľe he všadžik pal calo svetos. E Karačoňa imar ehin sar komerčno reklama, the o manuša peske oda naľikeren. Akor pes o stromos nazdobinlas, the nacinavlas pes o darki vaš kajse bare love. Kajča akor ehas e Karačoňa feder the zoraleder...

E Karačoňa hiňi jekhvar andro berš. Sar lačhes mange lav pre godži, ta sako berš hino aver sar koda paluno. Našavel pes koda jekh kuzlos, so ehin andre Karačoňa. E atmosfera, e pohoda. Maľindanas bi len te ľikerel, ehin oda pamatka savi pes maľinel te ľikerel, the pes ľikerla.

Bacht the radost'ia, o kamiben the něha,
te anel tumenge o karačoňakro suno.
Tumaro bach'ipen 'rakhena pro jivoro,
te avel bachtalo tumaro džives andre Karačoňa.

Vinšinav savore dženge, so ginen o Romano hangos, pherdo kamiben, bacht, sačipen the tolerancija. Aven šukareder, radostneder, kamibeneder. **Veronika Kačová**

Kdo ještě může přijít na večeři...

Přeju si, aby se nás sešlo co nejvíc. Nejsem sice nejmladší, ale mám ještě malé dítě, tak že to je mým celoživotním dárkem. Současná ekonomická krize, zdravotní problémy mých blízkých mě také vedou k představě, co bych si přál pod stromečkem. Rozhodně bych chtěl, abychom se sešli s co nejpočetnější rodinou. Aby jako v předešlých letech zasedl i letos u štědrovečerního stolu můj otec, od kterého jsme převzali poselství do dalších let. Budu se přitom snažit dodržet romské tradice vánočních svátků: umyjeme se v lavoru s drobnými penězi – to abychom v budoucnu neřešili finanční tíseň, před vstupem do obývacího pokoje si otřeme nohy o rohož ze slámy – to abychom měli jistotu, že úrody bude dost a nebudeme trádat hladu.

A nesmím zapomenout na bobalky, jídlo, které Romové připravují pro rodinné příslušníky, kteří už

tady nejsou. Těm se vyzdobí stolek bokem, na kterém je ode všeho, co máme na stole k dispozici i my; pro zesnulé jsou bobalky hlavním jídlem a úctou k nim, vše doplňuje malý vánoční stromeček a svíčky podle počtu zesnulých. Přes noc to všechno zesnulým přeložíme na venkovní parapet okna, ráno se potom díváme, jestli naši blízcí aspoň ochutnali. A zpravidla vždy ochutnají. Na štědrovečerním stole je po každé prostřeno pro jednoho strávnicka navíc, protože nikdy nevíme, kdo může ještě přijít a nikoho v tomto případě neodmítneme. Jinak vše probíhá v naší romské rodině stejně jako u všech ostatních.

Tak tedy jaký dárek? Spokojím se s čímkoli, všechno je důkazem toho, že si na mě někdo vzpomněl a že jsem ještě tady. Vincinas tumende pre kady svato vilija, bud bacht the sascipen, hoj te aven saste the bach-

tale, vincinav tumenge kali phuv le mareha. Toto vinšování každý použije při vstupu do místnosti s tím, že rozlomí chléb a předá ho nejstaršímu členu rodiny.

Emil Voráč

Předseda sdružení Khamoro – Romské integrační centrum Chodov (www.khamoro-chodov.cz).

Výjimečné svátky

Karačoňa – Vánoce znamenají pro romský národ výjimečné svátky. Narodil se náš Spasitel, který i Romy stvořil k obrazu svému. Mnoha lidem se toto nelíbí, ať. Posílám jim i vám starodávný romský vínš:

Vinčinav tumenge, vinčinav, bachta!i karačoňa. But džene mule, amen dživas u le Devloreske palikeras. Ačhen saste sar mačhe andro paňori.

Bachtale the barvale, sar amari ka!i phuvori. Joj amari čačikani dajori. Oda parno maroro latar barol, sar cikno čhavoro. But zor sastipen andro nevo berš, čarav tumaro jiloro.

Vinčuju vám vinčuju, šťastné Vánoce. Hodně z nás se nedožilo, my však ano, Pánu Bohu děkujeme za to.

Zůstávejte zdraví, jako ryby v tej vodičce, bohátí a šťastní na této černé zemičce. Ona je naše pravá matka, vše z ní roste a klíčí. Roste, jako malý chlapeček, krásně vyzdobený vánoční stromček. Hodně síly, zdravíčka, to vám přeji z celého srdíčka.

Janko Horváth-Dóme
Básník, publicista, Janov.

Ohlédnutí za mými Vánocemi

O romských Vánocích jsem psal ne-sčíslněkrát a napsal o nich asi vše, co se dá. Teď mám napsat zas a musím říct, že už fakt nevím co. Poslední dobou mi připadá, že Vánoce jsou každým rokem stejné. Vánoce, Vánoce přicházejí, lalalala, zpíváme přátelé. Ale já je pořád očekávám s napětím a těším se na ně. Teď mě napadlo, že bych se mohl rozdělit o vzpomínky na Vánoce, které jsem už prožil.

Pamatuji si, že v době mého dětství jsem Vánoce očekával s velkým napětím a radostí v srdci. Pomáhal jsem doma se vším, co bylo potřeba. Krmil jsem husy, slepice, berana a prase. Chodil jsem s otcem do lesa pro suché dříví a doma ho pak řezal, sekal a skládal do štosu u zdi našeho baráku. Máma o Vánocích pekla šinga (záviny s různou naplní), marik!a (moučné placky, buchty a jiné koláče) a k tomu potřebovala pořádně vyschlé dřevo.

Upečené šinga a marik!a dávala máma na verandu vychladnout a já jsem si k nim chodil přivonět. Nasával jsem do sebe tu omamnou a nádhernou vůni Vánoc, štěstí, lásky a pohody. Když už pečivo dostatečně vychladlo, máma ho posypala práškovým cukrem, nakrájela a s láskou nám ho podávala do nastavených dlani. Miloval jsem její šinga s mákem a tvarohem, na jazyku se mi jen rozplývaly. Brával jsem si hlavně ty s mákem a pak s blahem v srdci i na jazyku usnul na židli u kamen.

Jedličky jsme v té době nekupovali. S otcem jsme chodili po lese a hledali ten nejhezčí stromek. Táta ho vždy našel. Bože můj, s jakou radostí jsem nesl jedličku na rameni domů. Před barákem jsem z ní ještě oklepal sníh a pak ji dal na verandu do tepla. Tam pomaličku rozmrzala a rozvoňavěla. Chodil jsem kolem ní a nemohl se dočkat dne, kdy už jedličku postavíme do stojanu a ozdobíme. Pamatuji si, že pod stromek jsem dostal tepláky, spodní prádlo, ponožky a bagančata s přezkou na boku. Byl jsem šťastný a pyšný, že je mám. Nechtěl jsem si je ani umazat, tak jsem si je ani nebul. Číchal jsem k nim, voněly novotou a radostí mi tlouklo srdce tak, že mi skoro vyskočilo z hrudě.

Později, v době svého mládí, jsem o Vánocích kupoval dárky i já, rodičům a čtyřem mladším sourozencům. Každému tu, co potřeboval, většinou oblečení. Ale pamatuji si, že mámě jsem koupil zlaté náušnice. Před zrcadlem si sundala šátek z hlavy a s pýchou si svoje první zlaté náušnice dávala do uší. Štěstím brečela, brečeli jsme i my děti a táta. Abychom ho neviděly brečet, tak šel ven na dvůr a otečený zády k oknům brečel. Byla to situace, kterou jsem zažil poprvé v životě. Všechno jsem našel

a přitom jsem nic nehledal. Kapsy jsem měl děravé, ale najednou jsem cítil, jak jsem bohatý. Byl to zázrak, poprvé v životě jsem viděl srdcem pokoru, sílu, štěstí, lásku a radost.

Vánoce jsem prožil i na vojně a musím říct, že to naopak byly ty nejhorší Vánoce v mém životě. Na chodbě naší roty stál vánoční stromek, ozdobený papírovými barevnými řetězy a na špici stromku trůnila červená hvězda, s kosákem a kladivem. Bylo mi i do smíchu i do pláče. Uklidnil jsem se, až když mi dozorčí rotý předával balík od rodičů. Poslali mi chutnou domácí slaninu, klobásky, šinga, buchty a jiné dobroty. Potivě jsem se rozdělil s ostatními vojáky. Zatímco oni si pochutnávali, já jsem si četl dopis, přiložené v balíku. Mezi řádky bylo v dopise napsáno, že jim doma scházím. Přišlo mi líto, že nejsem s rodinou, že sloužím své vlasti, že jsem voják Švejk.

O Vánocích jsme měli v kasárnách bojovou pohotovost. Po štědrovečerní večeři (rybí polévka, kapr a bramborový salát) mi bylo moc smutno. Šel jsem do klubovny, díval se na televizi a vzpomínal na rodiče a sourozence. V deset byla večerka a já věděl, že ožralí Švejci z povolání nás na pokoji nenechají. Že budou chtít válčit s všudypřítomným americkým agresorem. Spal jsem oblečený, se samopalem pod hlavou a čekal na poplach. Taký že přišel, a to hned o půlnoci. Na chodbě nastal velký chaos, tma a všichni jsme řvali do boje, do boje. Jako celá rota jsme se snažili nastoupit na buzerplac do pěti minut. Dolů po schodech se kutálely helmy, kanady, plná polní i vojáci. Samozřejmě, že včas jsme nenastoupili. Vrátili jsme se zpět na rotu, vše uklidili, dali do původního stavu a šli spát.

Pacholek důstojník nás ráno ve tři ale vzbudil zas a my vojáci jsme opět nenastoupili v termínu. Zuřivý slivoň nás vytáhl z kasáren ven. V zimě o půl čtvrté ráno jsme šli deset kilometrů pěšky k lesu a tam čekali na americká letadla. Nepřiletěla, ale on, náš velitel, velká šarže, nikhají nič, odkundes, je viděl a nutil nás na letadla střílet. Když jsme se neměli k činu, tak on, ožran, khula, vytáhl z pouzdra pistoli a začal na nepřátelské cíle střílet sám. Bože můj, byly Vánoce, celý svět v klidu, ale on, velký Manitou, prožíval třetí světovou válku.

Jakmile nepřátelská letadla zneškodnil, blahem usnul a my vojáci jsme od něho měli aspoň na chvíli klid. To jsou šílené Vánoce, říkal jsem si. Lehl jsem si do sněhu na záda, díval se na jasné nebe a rozjímal. Bylo mi blaze, cítil jsem naše domácí teplo, vůni zabíjačky, závinu, buchty a koláčů. Byl jsem s našimi doma.

Ale jako otec dvou dětí jsem prožíval zase úplně jiné Vánoce. Byly krásné, milé a opravdu šťastné a veselé. A jedny obzvlášť, a to ty, které jsme strávili v maringotce.

Venku byla tuhá a suchá zima a v maringotce zas teplo a útulno. Manželka pekla, vařila a chystala dobroty na štědrovečerní večeři. Já s dětmi jsem zdobil vánoční stromek a radost nebrala konce. Na stromku visely ořechy, jablka a čokoládové figurky. Mnohé figurky rychle končily v ústech či kapsách mých dětí. Dělal jsem, jakože o tom nevím. Ony měli tváře i ruce umazané čokoládou a já s manželkou v očích slzy. K plné dokonalosti scházely na stromku už jen svíčky. Připnul jsem je a manželka je s pýchou zapalovala. Všichni jsme se kochali tou nádhrou. Ale z ničeho nic začal stromek najednou hořet. Manželka popadla balicí vánoční papír a začala jím požár hasit. Ten v mžiku vzplanul a chytla od něj i záclona. Když jsem viděl, co se děje, popadl jsem stromek a z maringotky ho vyhodil. Manželka malou okenní záclonu strhla a strčila do kýble s vodou. Požár jsme úspěšně zlikvidovali, ale pláč našich dvou dětí jsme zastavit nedokázali. Sledovali jsme, jak se stromek mění v popel.

Když si ale děti rozbalovaly dárky, jejich smutek zmizel a do tváří se jim vrátil úsměv a radost. Dcera dostala malého dřevěného červeného kohouta na kolečkách i s provázkem a syn dřevěný povoz i s koňmi. Když jsme si uvědomil celou situaci, říkal jsem si, ty jsi ale blbec. Manželka pochopila, o čem přemýšlím, vybuchla v hlasitý smích a já jsem se už neudržel také. Smály se i děti, smáli jsme se všichni. Byly to naše šťastné a veselé Vánoce.

Poslání dědečka si silně uvědomuji a obzvlášť o Vánocích. Bůh mi nadělil čtyři živé dárky. Jsou to lidičky, kteří nebyli vůbec na světě, a teď mi chodí po bytě a říkají mi dědo. Děkuji Bohu za ten zázrak. Jsem rád a šťastný, když mám o Vánocích doma celou svou rodinku. Na Štědrý večer se stůl jen prohýbá dobrotami a vnoučata jsou s jídlem hotová vždy jako první. Nemůžou se dočkat, kdy už zazvoní zvonek a rozsvítí se vánoční stromek. Když ho konečně uslyší, vrhnou se na dárky a rozbalují a rozbalují... Dívám se na ten zázrak a vychutnávám si ho. Dárky dostávám i já, ale ty nejednodušší od vnoučat jsou mi nejdražší. Jsou na papíře, kde je namalováno několik srdíček a vlastnoručně napsáno: Dědo, mám tě rád(a). Funguje to, dostávám od nich lásku a děkuji Bohu za to, že jsou na světě i moje vnoučata. Jsem šťastný, pyšný, hrdý a života a Vánoc si s nimi užívám dosyta. **Gejza Horváth**

Bohumil Řeřicha

Člen Kruhu přátel česko-německého porozumění, Lubenec.

Moje přání je asi zvláštní – přeji si pod stromček štěstí a mír pro všechny lidi této planety, bez rozdílu rasy, pleti a vyznání. Štěstí toho druhého je i mým štěstím. Přeju také RH a všem Romům radost a pokoj v duši.

Nela Živčáková

Pracovnice sdružení IQ Roma servis v Brně (www.iqrs.cz).

Přeju hodně štěstí, aby vaše noviny mohly vycházet i nadále! Co bych nejraději našla pod stromčkem? Čím jsem straši, tím je odpověď snazší. Zdravou, spokojenou a šťastnou rodinu. Možná to zní jako klišé, ale myslím, že je to prostě to nejdůležitější. Sedět u stromčku s lidmi, které miluju, a společně se těšit z dárků, kterými si navzájem snažíme udělat radost.

Veronika Kačová

Vedoucí souboru Cikne čhave (www.cikne-chave.estranky.cz), Nový Jičín.

Budu vděčná za jakýkoliv dárek. O Vánocích totiž nejde o to, jak drahý bude dárek nebo co to bude, ale každý dárek by měl potěšit. Pocházím z velké rodiny, a tak každý rok máme Vánoce skromné. Důležité pro nás je, že se sejdem všichni pohromadě s rodinou. Ano, některé romské zvyky dodržujeme. Dáváme pod talíř peníz, abychom měli i na další rok, krájíme jablka atd.

Mikuláš Fečo

Poradce pro záležitosti Romů a kostelník v Černošicích.

Je pro mne čest mít možnost sloužit Bohu a lidem. Modlím se za všechny lidi světa. Žádné romské tradice nedodržuji, vyrůstal jsem v prostředí, kde se slavili křesťanské Vánoce, a takto činím i nadále. Nejen Romům a sobě, ale všem lidem na světě přeji, aby o Vánocích objevili pravý smysl Vánoc, tj. nejenom materiální dárky, ale hlavně narozeného Ježíška, který přišel na svět, aby zachránil lidstvo.

Boris Titzl

Učitel speciální pedagogiky na Univerzitě v Hradci Králové.

Pro sebe si nepřeju vlastně nic z toho, co se dá koupit. Lidem dobré vůle přeju kousek osobního elánu, porozumění a pocitu, že se jim v roce 2009 aspoň něco podařilo zvládnout. Aby toto přání mělo reálnější obrysy, musím pro jeho splnění dělat sám víc, než jsem dosud dělal. Pokud jde o romské zvyky, snad budu mít příležitost přiblížit je, bohužel jen zprostředkovaně, trochu své vnučce. Srdečný pozdrav celé redakci RH připojuje Boris Titzl.

Jozef Holec

Poradce pro záležitosti Romů na úřadu Libereckého kraje.

Chtěl bych najít klid v duši, jistotu. Bojím se, že současná situace ve společnosti vžene mne a moji rodinu do starostí, které neustojím. Nemám jistotu, že i když se hodně snažím, že mé přání vyjde. Romské tradice nedodržujeme. Snad s výjimkou jedné, která je specifická. Jako malý kluk jsem se zeptal maminky, proč ostatní lidi slaví Vánoce a my chodíme pod okny a zpíváme jim koledy? Ona mi odpověděla, že to na tomto světě je tak zařízený! Já jí odpověděl, že to je ne-spravedlivý, ona se jen usmála, a pak jsme pokračovali od domu k domu. Máma mi pak večer řekla, že radost člověk musí mít v sobě. Já to už dávno věděl, protože jsem pojídal takové koláče z koledy, které máma nikdy neupekla. Dnes, když sedím u stolu těsně před rozdáváním dárků, vždy čekám, že někdo krásně trojhlasně zazpívá: „Narodil se Kristus pán...“

Lýdia Poláčková

Koordinátorka pro romskou menšinu na ostravském magistrátu.

Já bych moc ráda našla pod stromkem pohodu a klid. Kéž by šlo ovlivnit lidi, aby se k sobě nechovali neurvale, neuráželi druhé, občas se usmáli a byli vstřícní – bylo by nám všem lépe. Co se týče romských zvyklostí – pečů bílý chléb, který se rozkrojí, a každý, kdo je doma, si vezme jeden dílek, aby rodina držela pohromadě. Ke stolu dáváme jeden talíř navíc – pro ty, kteří už s námi nejsou, a hlavně plný stůl dobrot. Vám přeji, aby se vše v dobré obrátilo a mohli jste dál fungovat a chodit dál do našich schránek.

Milan Daniel

Jednatel pardubického sdružení Most pro lidská práva (www.mostlp.org).

Pod stromčkem bych nejraději našel závazek, který by stvrzoval, že nebudu jiným činit to, co nechci, aby oni činili mně. Protože jej však lidstvo sotva podepíše, spokojil bych se s nadějí, že se budeme v příštím roce vzájemně setkávat s větším pochopením, vzájemnou úctou, budeme respektovat své okolí a kritice naslouchat ne proto, abychom měli důvod k zlosti, ale k zamyšlení a nápravě vlastních chyb. A kdybych byl málo skromný, přidal bych k tomu naději na to, že si co nejvíce z nás uvědomí, že skutečně zbohatnou tehdy, když zbohatnou i ti, kteří si to díky svému úsilí, houževnatosti, píli opravdu zaslouží. A ještě něco bych rád našel pod stromčkem: zprávu o tom, že nikdo není perzekuován či vězněn za své názory, kvůli svým nemilitantním postojům či hodnotové orientaci. Žehráme na spoustu věcí, které se nám nelíbí, mnohdy právem. Jsou ale mnohem horší. Zkusme si u štědrovečerní večeře udělat chvilku a vzpomenout v tichém zamyšlení na všechny ty, kteří trpí nesvobodou a hladem. Zkusme si říci „Udělám aspoň něco málo pro to, aby se to změnilo“.

Petr Kotiš

Hudebník, učitel na SOŠ managementu a práva v Brně.

Rád bych viděl spokojenost všech lidí na planetě bez ohledu na barvu pleti a Romům přeji aven bachtale te saste...

(pp)

co na to naši čtenáři?

Dobrý den. Posíláte na adresu americké ambasády noviny osobám, které zde již nepracují. Jde o výtisky Romano hangos. Výtisky pak končí v koši. Prosíme aktualizujte si svůj seznam.

Petr Mazel, Praha

Jsem pravidelným čtenářem Romano hangos. V RH je otištěn váš rozhovor s Marcelou Tuliovou. V jeho rámci o sobě tvrdíte: „Jako Nerom...“ (s. 1). Můžete mi prosím objasnit, proč o sobě samém říkáte, že někdo NEjste? Nevím, zda jste Čech, Moravan, Slezan nebo Inuit, v každém případě mě zajímá, proč rozšiřujete řady těch, kteří používají pro mě zcela nesmyslného výrazu Nerom, Nežid apod. Piše někdo o Romech jako o NEčeších? Děkuji předem za odpověď.

Tomáš Kamín, Moravan, tedy NeRom, NeČech, NeEvropan

Přejeme vašim novinám do příštího roku mnoho čtenářů a těm, kteří v nich pracují, hodně zdraví, úspěchů, aby se vám práce dařila, a také dost peněz, aby se pořád nemusely tak těžce shánět.

Božena Kalinová, sdružení ARGO, Zlín

U fotek z vernisáže výstavy Paramisa v RH 21 píšete, že autor je na horním snímku uprostřed. Bohužel ten muž, co tam stojí není autor, ale zastupce velvyslance Nizozemského království Jennes de Mol. Autor tam nestojí vůbec.

Lucie Matějková, Muzeum romské kultury, Brno

Z ohlasů na www.romea.cz na anketu Jak rozdělení Československa ovlivnilo život Romů v jednotlivých zemích? (RH 21-2009):

Jsem přesvědčená, že zákon o státním občanství byl ušit „na míru“ právě pro Romy. Osvěta pro ty, kteří tu již dříve žili, byla podle mne nedostatečná. Snad autoři tohoto zákona doufali, že se tím zbaví Romů, že odejdou zpátky na Slovensko. Mne osobně se tento zákon dotknul velice negativně, protože oba rodiče pocházejí ze Slovenska. Vadilo mi, že musím měnit peníze atd. Najednou se z mých blízkých příbuzných stali cizinci...

Daniela, Vsetín

Autor líčí první spolky, politické strany a některé romské politiky. Pozornost obrací ke třem formacím na evropské úrovni – Mezinárodní romské unii (IRU), Romskému národnímu kongresu (RNC) a nakonec k platformě vytvořené evropskými institucemi, k Evropskému fóru Romů a Travelerů (ERTF). Podrobně se věnuje také romským poslancům v Evropském parlamentu. Rozsáhle je především kapitola zachycující situaci na romské politické scéně v Česku a na Slovensku.

PAVEL PEČINKA

nakladatelství
DOPLNĚK

studijní texty

Aleš Hyvnar: Ashwaq z Al-Yamanu má k Romům blízko

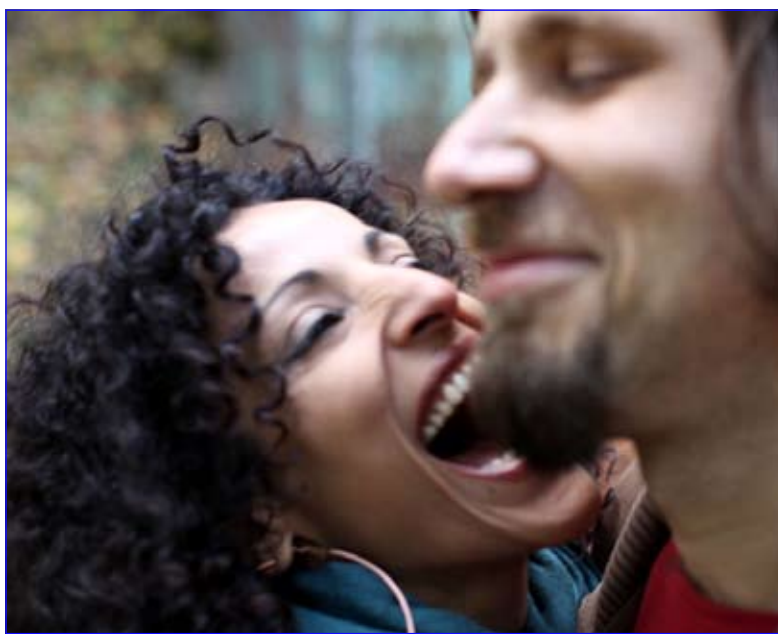
Arabština jemenské zpěvačky Ashwaq prolínající se s moderními aranžemi elektroniky a živých nástrojů představovala 14. listopadu v klubu Fléda originální prvek brněnského Django Festu. Víc nám řekl Aleš Hyvnar, kapelník této mezinárodní hudební formace nazvané Al-Yaman (www.al-yaman.cz, www.al-esh.cz).

Můžu vás požádat o krátké shrnutí – historie vaší formace, úspěchy, prohry, křížovatky...

Projekt Al-Yaman vznikl roku 2000, kdy jsem se seznámil s Ashwaq. Ta pochází z Jemenu, v roce 1990 přijela studovat do Prahy a zůstala zde. Nikdy dříve nezpívala a ani se za zpěvačku nikdy nepovažovala, ale její exotická a charismatická barva hlasu mně natolik učarovala, že jsem se rozhodl udělat s ní projekt. Ale až v roce 2004 vyšla první deska s názvem Hurriya, tedy Svoboda. Následovaly čtyři roky koncertování u nás i v zahraničí. Před dvěma lety jsme ale činnost pozastavili. Potřebovali jsme si od sebe odpočinout, Ashwaq se chtěla více věnovat rodině a já jiným projektům, např. Cartonage. Ale začátkem roku jsme opět začali pracovat na nové desce, která v těchto dnech vychází u Indies. Nazývá se Insanyya, česky Lidskost.

I přes jakýsi společný multikulturní základ je romské publikum naladěné, řekl bych, na několik tradičních stylů, ten váš je dost originální. Měli jste na DF nějaká očekávání? Jak se splnila?

Náš manažer zastupuje i romskou kapelu Terne čhave, která měla na DF hrát původně, ale v tomto termínu nemohla. A tak nabídl nás a dopadlo to. Překvapilo mne, že publikum zdaleka nebylo jen romské. Každopádně jsem se trochu obával, že naše hudba bude pro „přírodnější“ Romy příliš chemická, přeci jen jde převážně o elektronickou hudbu. Navíc jsem věděl, že publikum zde nebude tvořit pouze mládež, ale

půjde o řez napříč věkovými kategoriemi. Ale nakonec tedy vřelé přijetí mé obavy zahnilo.

Vaše dojmy z festivalu?

Se spontánními reakcemi romského publika máme dobré zkušenosti. Jeho přirozený temperament má blízko k temperamentní povaze zpěvačky Ashwaq, takže si s nimi rozumím. Dokonce bych řekl, že její mentalita má k té romské mnohem blíže, než řekneme k západoevropské.

Zasmál jste se něčemu?

Docela mě pobavilo sledovat handrkování organizátorů – hlídačů u vstupu – s nejmladšími návštěvníky, kteří chtěli proklouznout na fest zdarma. Ale je mi jasné, že dvě stovky vstupného je pro mnohé problém.

Můžete srovnat setkání na Flédě s podobnými kulturními akcemi? Kde byste chválili, kde otáčíte palcem dolů?

Jak dopadne akce, je vždy ve hvězdách. Někdy i přes pečlivou přípravu a dobrou organizaci ze strany pořadatele nemusí vše klapat dle představ. Ale na této akci jsem žádný zádrhel nezaznamenal. Snad jen z naší strany, kdy jsme pozdním příjezdem způsobili půlhodinový skluz.

Váš názor na přínos festivalu k integraci?

Nedokážu posoudit. Ale obecně jsem přesvědčen, že vůle k integraci musí být oboustranná: jak ze strany majoritní společnosti, tak ze strany romské menšiny. Žádná organizace toho moc nezmůže, dokud si každý osobně nepoložíme otázku: co pro to mohu udělat já?

Mají podle vás mladé romské kapely dostatečnou podporu k tomu, aby se mohly dál profesionálně rozvíjet? Setkal jsem se s názorem, že se stále volá po vytváření pozitivních vzorů pro romskou komunitu, ale z dlouhodobého hlediska se pak některé romské kapely nechají padnout...

Kdo je nechá padnout? Jsem zastáncem vedení k samostatnosti, tedy nepodporovat iluzi, že je tu někdo – stát, komunita – kdo mne povede za ručičku a bude se o mne starat. Navíc věřím, že ve světě hudby či umění obecně, díkybohu nejsou ony společenské bariéry či předsudky znatelné. Tudiž zde jsou možnosti v uplatnění – bez ohledu na barvu pleti, etnický původ či vyznání – férovější než třeba v jiných oblastech.

Ptal se Pavel Pečinka

Foto: Honza Řehák

Nejdřív cena pro Šustovou, pak staré fotky a vzpomínky

BRNO – Vůbec první cenu Muzea romské kultury (MRK) v historii převzala 3. prosince redaktorka Českého rozhlasu Jana Šustová. Stalo se tak v MRK na veřejné besedě pamětníků – zakladatelů Svazu Cikánů-Romů (SCR), jenž se začal formovat před 40 lety.

Ocenění Šustová dostala proto, že muzeu obstarala za své prostředků množství cenných a uměleckých předmětů – např. díla romských výtvarníků z Francie a Belgie nebo šperky rumunských Romů. Ředitelka MRK Jana Horváthová při předávání ceny vyzdvihla, že zatímco řada majetných firem sponzorství

muzea odmítá, Šustová jako rozhlasová redaktorka je největší mecenáškou instituce. Pro Romy zapálená redaktorka obdržela výšivku od romské výtvarnice Markéty Šestákové s motivem dívky v přírodě. „V Osvětě zemřela moje židovská babička, od té doby vím, co nás spojuje,“ vysvětlila svoje motivy.

Večer pokračoval za účasti asi 50 lidí vystoupeními pamětníků, který doprovázela cimbálová kapela Eugena Horvátha, skupina Bagárovci, houslista Jan Gašpar Hrisko a zpěvačky Anna Fečová a Zlatica Pouličková. „Sešli jsme se ten-

krát v Dělnickém domě, bylo mně 23 a dělala jsem servírku v restauraci Bohéma. Škoda, že jsme věc nemohli dotáhnout do konce. Jsem ráda, že nám gádžové mají co závidět,“ vzpomínala Margita Lázoková. Bělovlasý Ignác Zima přispěl řadou pikantností z vnitřního života SCR: „Nepamatuji si, že by v historii byl nějaký podobný pokus. Jen za Masaryka byl aktivní Daniel, ten psal a chtěl, aby Romové měli samosprávu.“

„Chodili jsme do Slávie a diskutovali, jak využít toho euforického pocitu roku 1968. Říkali jsem si, když těm lidem nedáme vedení, společenský pohyb z toho nebude. V čele SCR stáli tenkrát komunisté, byli vzděláni, ale znali svůj stín. My to nemůžeme hodnotit z pozice dneška, šlo o slavné období, ale s mantinely,“ objasňoval Karel Holomek. Na otázku Anny Koptové jak to, že byl tehdy povolen název Svaz Cikánů-Romů, řekl: „Nic nedovolili. My jsme to navrhli a oni to museli akceptovat.“

Skutečnost, že ve svazu našlo uplatnění vícero lidí, vyhozených po roce 1968 z míst učitelů a novinářů, ocenil Václav Kovář. Realita v SCR podle něj ale také neby-

Zleva: Anna Fečová, Zlatica Pouličková, Emilie Machálková.

la jednoduchá: „Naše cesty po jednotlivých odbočkách SCR v republice byly dvojího druhu. Lambarene – když tam všechno klapalo, a Scotland Yard, když byly u pracovníků Nevodromu průšvihy.“ Podle něj Vasil Biľák připodobňoval romské hnutí k rozvoji sionismu.

Margita Lázoková se přenesla až do roku 1952, kdy v základní škole nezažila, že by rodiče odmítli posadit dítě „vedle Cikánky“. Vysvětlovala to krátkou dobou, která uplynula od války.

Na formy manipulace v SCR a zastrasování jeho členů vzpomí-

nal 83letý učitel romské mládeže Miroslav Dědič. „Na závěrečném shromáždění bylo 300 romských aktivistů, přesvědčovali je, že SCR je zbytečný. Když potom padla otázka – kdo z vás je pro zrušení, zvedl se les rukou, protože se báli. Vstalo 15 statečných chlapů, jeden za druhým odešli a praskli dveřmi.“

Účastníci se v závěru věnovali dohledávání neznámých tváří na promítaných archivních fotografiích z akcí SCR. Na jedné z nich byl mj. rozpoznán Evžen Erban.

Pavel Pečinka

Foto: Lenka Grossmannová

Jana Šustová přebírá od Jany Horváthové cenu Muzea romské kultury.

Kde jenom ti čerti mohou být?

Moji zkušení kamarádi, vedoucí zážitkových kurzů, tvrdí, že na realizaci každého programu si má člověk spočítat čas, který potřebuje, a ten vynásobit 1,5. Vzpomněla jsem si na ně při horečné přípravě mikulášských balíčků, generálkách dětí, cen, hudby a diplomů. K tomu vynásobenému času je totiž ještě potřeba přidat temperament a energii romských dětí a jejich nedočkavost, kdy že už přijdou ti čerti...

„Ale čerti chodí přece páteho večer; to je v sobotu,“ nechápaly děti z doučování, když jsme jim oznámili, že mikulášská besídka proběhne až v pondělí 7. prosince. Je zajímavé, že mikulášská figura pro ně takovou přitažlivost nemá. Ludmila se naopak čertů bojí a vysvětluje to tím, že ještě nebyla pokřtěná. Uklidňujeme ji, že čertů se nemusí bát, zato si dobrou docházkou na doučování určitě vyslouží malou odměnu.

Jako lektori se připravujeme na besídku dlouho. Akce je vyvrcholemím půlroční činnosti dětí, doučování a kroužků. Už v listopadu jsme nakoupili ceny (voskovky a plastelínu), domluvili Mikuláše a čerty a vymysleli kalendáře pro rodiče, s fotkami dětí upravenými do podoby omalováněk. Darem jsme dostali od paní Tenitzer-Šarköziové čokoládové mikuláše a další sladkosti. V pátek dolaďujeme program, tiskneme fotky na kalendář, děti mají generálky svých vystoupení. Telefonuji naposled Mikulášovi, ano, vše zařízeno, představitel čertů k němu dorazí domů, s kostýmy nasednou do auta a v pět je v muzeu máme.

V pondělí mi nečekaně přijíždí 40 dětí z Vyškova na animaci v expozici. Opouštím mikulášské přípravy jen nerada. Kolegové zatím tisknou pro nejlepší děti pozvání do korálkárny (holky), Technického muzea (kluci) a na pohár (všichni, samozřejmě). Vytváří také finanční kalkulaci na tisk kalendáře a optimisticky počítají na barevnou kopii lidových pět korun, čemuž jsme se potom v copy centru hodně nasmáli. Příští čtyři hodi-

ny připomínají zrychlenou filmovou smyčku. Copy centrum, Interspar, rodiče dětí, balení balíčků, vázání kalendářů, technická zkouška přehrávače, dramatická zkouška dětí.

Ve čtyři hodiny je sál plný nedočkavých dětí a rodičů. Akademická čtvrt hodinka nemá šanci. Úvodní slovo a nastupují naši divadelníci s představením Tajemství pralesa. Děti si užívají zvířecí namalování, bubny a barevné palmy a liány. Nic netušící cestovatelé jsou napadeni skupinou opic, vedenou opičím králem. In medias res scénka končí – konec příběhu si může každý domyslet sám.

Zjišťujeme, že nám zmizely tanečnice, proto po pauze nastupuje pěvecký kroužek. Děti mají kostýmy, které ušila naše průvodkyně, paní Regina Maruntelu. Nejdřív zpívají menší děti (Nařikal si smrček), potom klučičí duo (Široký, hluboký), holky (Lásko, bože, lásko) a největší úspěch má společné Andre verdan drukos nane.

Taneční skupina je pořád ještě nezvěstná (malovala se v koupelně, zjistili jsme posléze), proto nastupují kluci ze Street Dance (skupinka v muzeu zkouší z vlastní iniciativy už rok) a začínají salta, chůze po rukou a další breakové prvky. Jako vřdycy mají úspěch. To už se nacházejí tanečnice a v dlouhých sukničkách předvádí romský talent. Obě skupinky, jak tanečnice, tak Street dance, si děti vedou a organizují samy, my

dospělí jim jen pomáháme s organizačním vystoupením.

Během tance vybíhám kvůli telefonátu ze sálu, Mikuláš volá, že čerti k němu ještě ze školy nedorazili, po horečném přemýšlení se rozhodujeme dětem zprostředkovat pouze vzory kladné, bez čertů – Mikuláš sedá rychle za volant a řítí se večerním Brnem. V sále zatím kolegové rozdávají rodičům děti kalendáře, podle hluku soudíme, že publikum dlouho nevydrží a žádá si další akci. Usazujeme děti, svážíme výtahem dárky a tu už přes dveře vidím biskupské roucho na rohu Bratislavské. Mikuláš vchází, a i když se děti chvíli ptají po všech čertech, nakonec jim ani nechybí, odpovídají Mikulášovi na známé otázky (samozřejmě, že byly hodné) a po rodinách přebírají z jeho ruky balíčky s ovocem a sladkostmi. Mikuláš má dva metry, pravé vousy a opravdový ornát, takže není divu, že i naše skeptické děti znejistí, jestli to snad není ten pravý svátek... S balíčky a diplomy děti spokojeně odchází domů a večer končí.

Děkujeme Daně Teinitzer-Šarköziové, Jiřímu Houdkovi, Marii Vogelové, Zdeňce Křupalové a panu Urbanovi z firmy Plavur za sladkosti pro děti, lektorům za vedení a výuku dětí a těšíme se na další udílení cen na konci června.

Marie Palacká

Lektorka a pedagožka MRK.

Foto: Ig

Václav Prokůpek, ukázkový exemplář zlínské kandidátky Dělnické strany

BRNO – Na Romano hangos se už vícekrát, naposledy 11. prosince, obracela telefonicky Marie Wünschová z Rokycan s žádostí o pomoc ve svém sporu s Václavem Prokůpkem.

Jde o dlouholetého člena Dělnické strany (DS), nyní „dvojku“ zlínské kandidátky DS pro parlamentní volby 2010, který ve vyhledávacích figuruje mj. jako aktér řady podvodů.

Na Plzeňsku se měl podle webu obohacovat jako falešný advokát, vystupoval i jako exmanžel Lucie Talmanové. Před lety založil hnutí na podporu Vratislava Kutala, obviněného z vraždy v kauze lehkých topných olejů. Prokůpek vystupuje jménem různých institucí, rád vyhrožuje soudy i fyzickým násilím. Z Wünschové, která je zjevně nešťastnou ženou staršího věku a podle způsobu projevu i snadným objektem k manipulaci a podvodu, měl vylákat větší množství peněz.

Tento způsob obživy mu ale nebrání v politických aktivitách v prostředí krajní pravice, která se přitom ohání bojem proti kriminalitě jménem „slušných lidí“. Prokůpek už před lety patřil k lídrům koalice

Václav Prokůpek (zleva) vedle Tomáše Vandase. Foto: ČTK

Právo a spravedlnost, stále se angažuje v DS a přispívá do Dělnických listů. Prokůpek je z minulosti znám také autorovi tohoto textu. Tehdejší lídr plzeňské DS si na něj v lednu 2006 kvůli rukopisu článku Hnědí a zelení (nyní na www.blisty.cz) celkem úspěšně stěžoval u děkana Fakulty sociálních studií MU, tehdejšího zaměstnavatele autora.

RH poskytlo M. Wünschové adresy vlivnějších médií, její komplikovaná kauza asi nemá takovou atraktivitu, aby se do nich dostala. Tudiž profil jednoho z kádrů DS zveřejňujeme alespoň takto pro případ, že by DS zase něco vykfikovala o „cikánské zločinnosti“. **Pavel Pečinka**

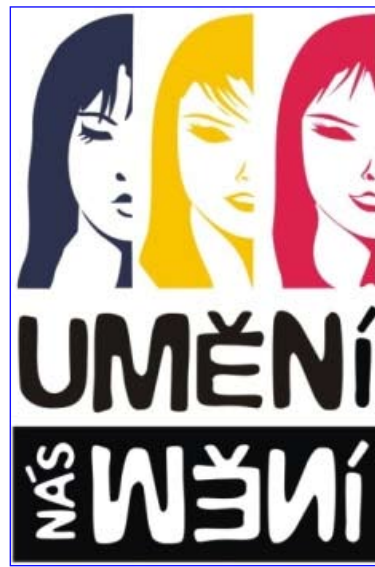
Studentská výstava Umění nás mění

OSTRAVA – Umění nás mění – takový název nese výstava výtvarných prací studentů ostravských středních škol. Uskutečnila se ve dnech 10. listopadu až 7. prosince 2009 v Domě knihy Librex v Ostravě. Jde o součást projektu sdružení Společně – Jekhetane, který měl za cíl prezentovat sociální problémy prostřednictvím umělecké tvorby.

Do akce Umění nás mění se zapojilo pět škol z Ostravska. Z vítězných prací byla pořádána výstava, zahájená vernisáží 10. listopadu 2009.

Tomáš Johanna

Autor projektu (www.umeninasmeni.cz, www.jekhetane.cz)

Eva Polyaková: Pomáhat druhým, to mě hřeje u srdce

Dokončení ze str. 1
ace řady klientů se po malých krocích zlepšila. Těší mě hlavně to, když si klienti sami začnou uvědomovat, že tato práce je pro ně důležitá a snaží se vlastní situaci zlepšit i svými silami.

Můžeš rozvést některé příklady, kdy se ti podařilo člověka stáhnout ze šikmé plochy?

Vedli jsem pohovory, naváděla jsem ty lidi, aby se vzdělávali, že to má význam pro život. Podařilo se mi třeba umístit jednoho mladého člověka, který na tom byl špatně. Měl jen základní školu a nemohl se dostat do zaměstnání. Potkali jsme se v terénu, sám mně nenaznačil, že lita v drogách, ale to člověk pozná. Domluvila jsem si s ním schůzku, říkala jsem mu – máš ženu, děti, musíš se vzchopit, neďívej se na sebe, dívej se na ty děti, aby měly budoucnost. Trvalo mi to tak dva měsíce, to jsme se nebavili o ničem jiném. Teď mě to tady u srdce hřeje, protože on se vzchopil, žije normálním životem. Dělá zedníka, teď potkávám jeho i jeho příbuzné z jeho strany, je mi vděčněj, představil mi svou družku, děcka... Nedávno se

mi podařilo dát další dva lidi do zaměstnání, sehnala jsem jim bydlení, a můžu říct že jsou spokojení. Ti lidi mě sami vyhledávají, doporučuju je dál a dál.

Z další klientky mám taky radost. Umístila jsem ji do obchodního centra, pracuje tam doteď. Dostala se z pozice uklízečky a šla dál na nějakou vyšší pozici, vždycky mi děkuje, vidí v tom lepší život a budoucnost, je pracovitá a spokojená s tím, co má. A takových příkladů bych mohla uvést vícero.

Existují skupiny které musíš vyhledávat, v problémech jsou, ale dobrovolně do poradny nepřijdou?

Většina našich klientů jsou ti dlouhodobí, spolehliví, dá se s nimi spolupracovat. A samozřejmě že jsou i jednorázoví klienti. Řešíme s nimi problémy spojené s exekucemi a jejich pohledávkami. Naše práce se netýká jenom úzce sociálních záležitostí, často k nim přicházíme řešit jejich celkovou situaci včetně osobních a rodinných problémů. Proto působíme jako terénní sociální pracovníci, je to náš úkol, vést klienty k větší samostatnosti a ulehčovat jim v jejich složité situaci.

Terénní sociální pracovníci jsou nezastupitelný článkem. Co by měl stát či úřady změnit aby se zlepšila vaše práce?

Nabíráme čím dál víc klientů. Přivítala bych, kdyby úřady poskytovaly lidem víc informací. Co se týče např. úřadů sociálních služeb, většinou lidi postup úřednic odradí. Mnozí se v tom nevyznají, jsou negramotní, proto existují ty úřady aby jim už při prvním kontaktu vysvětlili na co mají nárok, na co ne. Bylo by to lehčí a tolik lidí by nemuselo vážit cestu sem. Počet klientů nám roste a přitom sociálních pracovníků je pořád stejně. My se snažíme vyhovět všem a máme práci rozloženou tak abychom nevynechali ani jednoho.

Někteří mají 7–8 dětí. Jsou tam chlapi, kteří musí vydělávat. Chtějí pracovat, ale protože je zaměstnavatelé vezmou maximálně na krátkodobou brigádu a normální pracovní poměr jim nedají, musí dělat na černo. Natrvalo je nikdo nevezme, takže mají maximálně možnost si přivydělat. Kdyby to nedělali, tak jsou úplně na mizině. Záleží taky samozřejmě na tom, kolik má člověk dětí. Myslím, že i když dneska oba vydě-

lávají, dá se zajistit slušnější úroveň podle mě tak dvěma dětem.

Na přelomu 80.–90. let byli komunisti oprávněně kritizováni, že z Romů vytvořili vrstvu kopáčů a uklízeček. Jenže to jsem tenkrát netušil, že vývoj zamíří ještě horším směrem. Uplynulo 20 let a my tady dneska mluvíme jako o velkém úspěchu, když se podaří zaměstnat pár lidí na pozici zedník a uklízečka.

Ale ať jim dají práci, a většina z nich bude pracovat. Je špatné že zaměstnavatelé je hází do jednoho pytle. Zaměstnavatelé by přece zájemce o práci mohli vyzkoušet, a kdyby s nimi nebyli spokojeni, nemuseli by je přijímat. Kdyby pak naši klienti měli víc možností a uspořádaný život, tak nevidím důvod aby nenastoupili do zaměstnání. V téhle oblasti nebyly tak velké problémy jako dneska, každý dělal, děcka chodili do školy, lidi do práce. Ta dnešní krize se ještě zhorší a zase to jako první nejvíc odnesou Romové. Můžu potvrdit, že všichni mi klienti už si začali uvědomovat, že práce je důležitá, zajímají se o práci, bez ohledu jestli jsou mlad-

ší, se vzděláním či bez. Zajímají se také o rekvalifikační kurzy a celkově o své uplatnění, aby si zlepšili svou situaci.

Přetrvali z 90. let někteří romští podnikatelé? Nemohli by oni aspoň v ojedinělých případech část těch lidí přijmout?

Ano, znám ještě působící romské podnikatele, ale obávám se, že většinou zkrachují.

Když to tak kolem sebe vidíš, kolikrát jsi s tím už chtěla praštit?

Je to sice práce velice tvrdá, ale tahle možnost mě ještě nenapadla. Mě ta práce dost naplňuje. Myslím, že když v tom budu pokračovat, můžu být v tomhle oboru šťastná. Mám vždycky takový dobrý pocit, že můžu něco ze sebe dát druhým.

Ptal se Pavel Pečinka

www.romea.cz

**Romský
informační portál**

Muzeum romské kultury

Bratislavská 67, 602 00 Brno, tel.: 545 571 798, 545 581 206,
fax: 545 214 418, gsm: 608 972 782
e-mail: media@rommuz.cz, www.rommuz.cz
MHD: tram. 2, 4, 9, zast. Tkalcovská, tram. 3, 5, 11, zast. Dětská nemocnice

Program na leden 2009

3. 1. neděle

Vstup do všech výstavních prostor ZDARMA.

Výstavy:

Svaz Cikánů-Romů 1968–1973. Z historie první romské organizace. • Výstava potrvá do 21. 3. 2010. Autorská výstava z muzejního fondu písemného materiálu při příležitosti 40. výročí založení Svazu Cikánů-Romů. Výstava popisuje činnost této významné romské organizace. Od svého založení v roce 1968 usilovala všemi směry o uchování romské svébytnosti. Snažila se dosáhnout zastoupení Romů v oblasti politické, kulturní i sociální. Konečně se Romové mohli spolupodílet na řešení svých problémů. Na mezinárodní úrovni se Romové z Československa aktivně podíleli na ustavení Mezinárodní romské unie. S postupující normalizací byl Svaz v roce 1973 zásahem státu zrušen.

Paramisa. Sintové a Romové ve fotografiích Rogiera Fokkeho. • Výstava potrvá do 14. 3. 2010. • Nizozemský fotograf Rogier Fokke se už mnoho let zabývá portrétováním Sintů a Romů z různých zemí

Evropy. Za pohledem každého zobrazeného člověka se skrývá osobní příběh, který často vypráví o vyloučení, pronásledování či útěku. Na výstavě je ke shlédnutí reprezentativní výběr z této série.

Stálá expozice:

Příběh Romů (Etapa 1939–2005) – Na historické ose prezentuje hmotnou i duchovní kulturu Romů.

Otevírací doba • po zavřeno • út–pá 10–18, poslední vstup 17¹⁵ • so zavřeno • ne 10–17, poslední vstup 16¹⁵

originální DÁREK
nechte se vyfotografovat pro své blízké

děti páry domácí
rodina akty mazlíčci

možnost fotografování v ateliéru (Brno)
či v pohodlí svého domova (celá ČR)

grossmannlena@gmail.com
www.grossmannova.com

Adresa redakce
Romano hangos
a Společenství Romů
na Moravě

Bratislavská 65a,
Brno 602 00
tel.: 545 246 673
www.srnm.cz

číslo účtu:
27-488570217/0100

PŘEDPLATNÉ ROMANO HANGOS

Příjmení a jméno:	Ulice, číslo domu:
PSC, místo:	Datum narození:
E-mail:	Telefon:
Název a sídlo peněžního ústavu:	Číslo účtu:
Název organizace:	Adresa:
ICO:	DIČ:
Počet objednaných výtisků:	Od čísla:
Způsob platby: ☐ hotově ☐ bankovním převodem bez faktury; variabilní symbol: ☐ složenkou ☐ bankovním převodem na fakturu	

Vyplněný formulář zašlete na adresu: Romano hangos, Bratislavská 65a, 602 00 Brno.
Komerční banka Brno-město; číslo účtu: 27-488570217/0100. Cena předplatného na rok 2009 činí 240 Kč.

PŘIHLASTE SE!

DŽA DUREDER – POKRAČUJ II

- Máte ukončené středoškolské vzdělání s maturitou?
- Nevíte co po maturitě?
- Uvažujete o studiu na VŠ?
- Chcete se přihlásit na VŠ?
- Potřebujete poradit s výběrem VŠ a oborem studia?

Nic není tak složité,
jak se na první pohled může zdát.

Občanské sdružení Slovo 21 již po sedmé vyhlašuje nabídku bezplatných přípravných kurzů na VŠ pro romské uchazeče z celé ČR!

Přípravné kurzy na VŠ jsou určeny pro romské studenty 2. a 3. ročníků SŠ, maturanty a absolventy středních škol zakončených maturitní zkouškou do 26 let věku.

Co je naším cílem?

- Podporovat romské studenty, kteří se chtějí hlásit na VŠ.
- Informovat o možnostech studia na VŠ.
- Poradit s výběrem VŠ a oboru.
- Připravit studenty na přijímací zkoušky na VŠ.

Jestliže váháte a nevíte, jaký obor studia a jakou VŠ si zvolit, rádi Vám poskytneme informace.

Kurzy budou probíhat od LEDNA 2010
do konce KVĚTNA 2010.

Nevíte, jak se přihlásit?

Přihlásit se můžete na telefonním čísle: 222 511 434,
e-mailem na: pripravastudentu@centrum.cz
nebo osobně na adrese: O. s. Slovo 21,
Francouzská 2, 120 00 Praha 2

Více informací o našem projektu naleznete na webových stránkách www.slovo21.cz. Zajímavé odkazy týkající se vzdělání na vysokých školách najdete na: www.dzadureder.cz.

TENTO PROJEKT JE SPOLUFINANCOVÁN EVROPSKÝM
SOCIÁLNÍM FONDEM A STÁTNÍM ROZPOČTEM
ČESKÉ REPUBLIKY.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ